

בין עליה לקליטה: תפיסות אקלים וסביבה פדגוגית בקרב תלמידים עולים ובני עולים

הכנס השנתי של ראמ"ה - 2016

מציגה: ד"ר אושרית כהן קדושאי

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך

<http://rama.education.gov.il>

אפריל 2016

צוות המחקר:

ד"ר אושרית כהן קדושאי
ד"ר יוסי מחלוף
ד"ר טל רז

ליווי מחקרי-ד"ר חגית גליקמן

הרשות הארצית לאדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה)

רקע

קליטת עלייה בישראל

קליטת עלייה היא אחד היעדים המרכזיים של **מדינת ישראל**

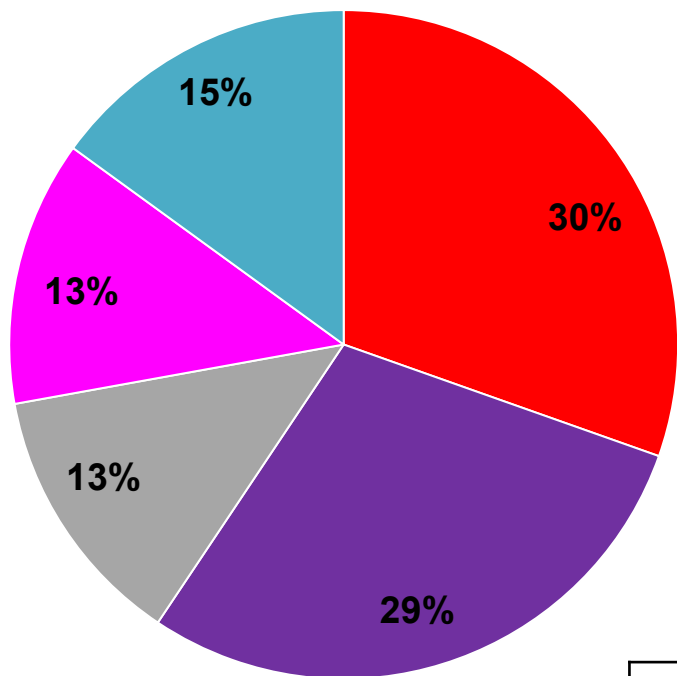
- בשנות ה-90 הגיעו לישראל כמיליון עולים בעיקר מברית המועצות לשעבר. קבוצת עולים נוספת הם העולים מאתיופיה שעלו במבצע משה (1984, 1985), במבצע שלמה (1991) ומבצע כנפי יונה לעליית בני הפלשמורה (2012).
- החל משנת 2008 (עם פרוץ המשבר הכלכלי העולמי) החל גל עלייה ממדינות נוספות כגון מערב אירופה (צרפת בעיקר), ארצות הברית וקנדה.
- מספר העולים בשנת 2015 הגיע לשיא של 31,013 עולים (בהשוואה לשנת 2008, בה עלו לישראל 15,875 עולים)*.

* המשרד לקליטת עלייה, מתוך אתר האינטרנט

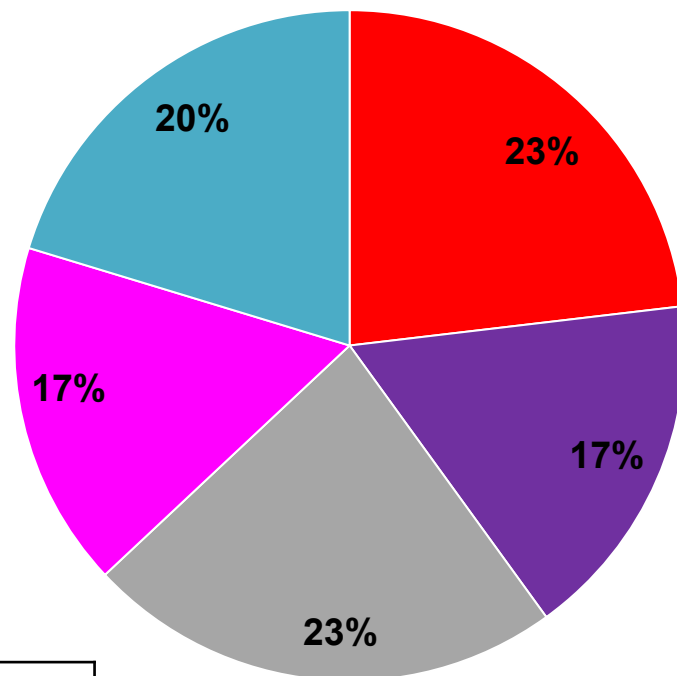
<http://www.moia.gov.il/Hebrew/InformationAndAdvertising/Statistics/Pages/default.aspx>

תלמידים עולים בישראל תשע"ו

שלב חינוך חטיבת ביניים

שלב חינוך יסודי

■ ברה"מ לשעבר
 ■ אתיופיה
 ■ ארה"ב
 ■ צרפת
 ■ אחר

מספר תלמידים עולים	
חטיבת ביניים	יסודי
9,837	20,692

תלמידים עולים- תלמידים שעלו לישראל משנת 2000

קליטת עלייה, הגירה והשתלבות

הגירה טומנת בחובה אתגרי קליטה בהשתלבות בארץ החדשה, הכוללים הן מעבר של גבולות פיזיים וגאוגרפיים והן חציית גבולות שפה ותרבות. ההגירה יוצרת, לרוב, שינויים וקונפליקטים לגבי זהות, על רבדיה השונים (אתנית, חברתית, תרבותית), הן ברמת הקהילה והן ברמה האישית (סטסנב וגולדצויג, 2009).

תלמידים עולים ותלמידים בני עולים נתקלים באתגר לאזן בין הרצון להשתלב בחברה ובתרבות הקולטת במישור החברתי, הלימודי והלשוני ובין הרצון לשימור הייחוד האתני והמנטליות מארץ המוצא.

מחקרים קודמים – הישגים לימודיים

לוין ושות' (2003) בחנו הישגי תלמידים עולים במקצועות מתמטיקה ועברית, בשכבות כיתה ה', ט' ו-יא'.

- במחקר זה נמצא שתלמידים עולים מברה"מ ומאתיופיה מציגים פערים לימודיים בהשוואה לתלמידים ילידי ישראל.
- בבחינת ההישגים תוך בקרה על משתנה **שנות שהייה** בישראל נמצא שהתלמידים העולים מברה"מ מצליחים לגשר על הפערים לאחר 5-9 שנים בהתאם לדרגת הכיתה ולמקצוע, אולם התלמידים העולים מאתיופיה לא מצליחים לגשר על הפערים גם לאחר 10-11 שנים.
- פערים בקרב בני עולים נצפו רק בקרב תלמידים יוצאי אתיופיה.

מחקרי ראמ"ה קודמים – הישגים לימודיים

- במחקר שבדק את הישגיהם של תלמידים עולים מברה"מ לשעבר במבחני המיצ"ב בשנים תשס"ז-תש"ע, נמצא כי הישגיהם, בהשוואה לתלמידים דוברי עברית, היו טובים יותר באנגלית, דומים במתמטיקה ומדעים, ונמוכים יותר בשפת-אם.
- בבקרה על משתנה רקע חברתי-כלכלי, הפער בשפת-אם לטובת ילידי ישראל 'נעלם'. בשאר המקצועות הפערים לטובת התלמידים העולים מתרחבים.

מחקרי ראמ"ה קודמים – הישגים לימודיים

ראמ"ה עורכת ניטור שנתי של הישגי תלמידים יוצאי אתיופיה (עולים ובני עולים) במבחני המיצ"ב.

- הממצאים מלמדים כי לאורך כל השנים תשס"ח-תשע"ג ובכל דרגות הכיתה שנבדקו הישגיהם של תלמידים יוצאי אתיופיה היו נמוכים במידה משמעותית מהישגיהם של דוברי העברית.
- בבקרה על משתנה רקע חברתי-כלכלי, נמצא כי הפער הלימודי מצטמצם (במחצית לערך) אולם לא נעלם.
- בבחינת ההבדלים בין עולים לבני עולים נמצא כי הישגיהם של בני העולים גבוהים מהישגי העולים, אך הפער בינם לבין כלל התלמידים דוברי העברית נותר משמעותי.

מחקרים קודמים – עמדות

בסקר שערכו כאהן-סטרבצ'ינסקי ושות' (2012) **נמצאו הבדלים רבים** בתפיסות ובעמדות של בני נוער עולים ובני עולים מאתיופיה ומברה"מ לשעבר בהשוואה לבני נוער יהודים וותיקים. בין הממצאים:

- **תחושת אכפתיות מצד המורים – שיעורי דיווח נמוכים יותר בקרב יוצאי ברה"מ לשעבר ובני העולים מאתיופיה.**
- **מעורבות הורים בבית הספר - שיעורי דיווח נמוכים יותר (בסדר עולה) בקרב יוצאי אתיופיה, עולים מברה"מ לשעבר ובני עולים מברה"מ לשעבר.**
- **תחושה של היעדר בטחון – שיעורי דיווח גבוהים יותר בעיקר בקרב יוצאי אתיופיה וגם (במידה פחותה) בקרב בני העולים מברה"מ לשעבר.**

מטרת המחקר

מטרת המחקר

מטרת המחקר הנוכחי היא בחינת תפיסות התלמידים את בית הספר **מבחינת האקלים החברתי והפדגוגי** בקרב תלמידים עולים ותלמידים בני עולים, מארצות מוצא שונות ובשכבות גיל שונות.

ההנחה העומדת בבסיס המחקר היא שתפיסות **דומות** בנוגע לאקלים החברתי והפדגוגי בקרב תלמידים עולים ותלמידים בני עולים, בהשוואה לחבריהם ילידי ישראל ובני ילידי ישראל בהתאמה, **מעידות על השתלבות בחברה הקולטת ובעיקר בסביבה הבית ספרית.**

לעומת זאת, תפיסות המשקפות עמדות **שליליות** יותר בקרב התלמידים העולים והתלמידים בני העולים יש בהם כדי להעיד על קשיים בקליטה ובהשתלבות.

* **תלמידים עולים - תלמידים שלא נולדו בישראל**

* **תלמידים בני עולים - תלמידים שנולדו בישראל והוריהם לא נולדו בישראל**

מטרת המחקר

המחקר הנוכחי מרחיב ומעמיק מחקרים קודמים בתחום עמדות תלמידים עולים ובני עולים במספר היבטים :

- עולים ובני עולים ממדינות שונות
- בחינת העמדות בקרב שתי שכבות גיל והשוואה ביניהן
- בחינה ממוקדת ומעמיקה של הסביבה החינוכית בבית הספר
- בחינת העמדות בסקר כללי (ולא ייעודי לנושא קליטת עליה)

שיטה

אקלים בית ספרי וסביבה פדגוגית

הנתונים למחקר זה הם נתונים קיימים מתוך שאלוני האקלים והסביבה הפדגוגית שהועברו בבתי ספר **דוברי עברית** במסגרת המיץ"ב בשנת תשע"ג. השאלונים הועברו למחצית מבתי הספר בחינוך הרגיל המהווים מדגם מייצג של כלל בתי הספר.

השאלונים הועברו:

ל- 150,871 תלמידים בכיתות ה'-ט' * (90% השבה)
ב- 631 בתי ספר יסודיים וב- 234 חטיבות ביניים

אקלים בית ספרי וסביבה פדגוגית

למחקר הנוכחי נבחרו 10 תחומים מרכזיים המבוססים על 32 מדדים

אקלים בית ספרי	סביבה פדגוגית
שביעות רצון מבית הספר (1)	היבטים רגשיים ומוטיבציוניים בלמידה (5)
יחסים אישיים בין באי בית הספר (3)	קבלת משוב מהמורים (1)
תחושת מוגנות ובטחון (12)	שילוב של תקשוב בלמידה (2)
משמעת והתנהגות (4)	מעורבות חברתית (1)
הסביבה הפיסית בבית הספר (1)	למידה מעבר לשעות הלימודים בבית הספר (2)

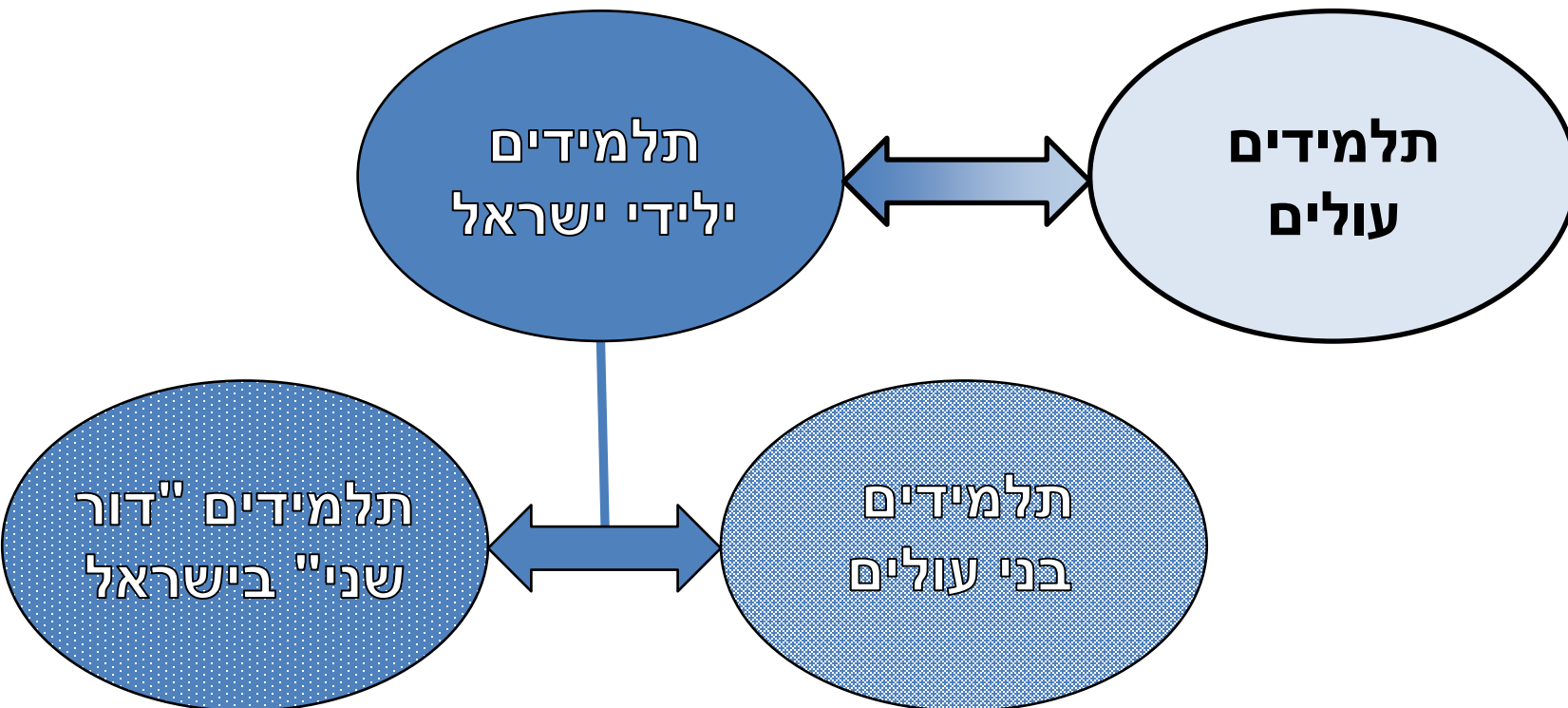

חישוב ערכי המדדים

דוגמא לחישוב ערך המדד המסכם - מאמצי בית הספר לעידוד תחושת המוגנות:

בטבלה שלפניך יש משפטים העוסקים במה שקרה וקורה בבית הספר מאז תחילת שנת הלימודים הנוכחית. לכל משפט סמן ב-X באיזו מידה אתה מסכים או לא מסכים עם מה שכתוב בו				
מסכים מאוד	מסכים	מסכים	מסכים	מסכים
□5	□4	□3	□2	□1
כשיש מקרי אלימות בבית הספר המורים יודעים כל כך				
□5	□4	□3	□2	□1
בבית הספר עושים פעולות רבות כדי למנוע אלימות וכדי לטפל בה				
□5	□4	□3	□2	□1
בהפסקות יש תמיד מורה אחד או כמה מורים בחצר שתפקידם להשגיח שלא תהיה אלימות				
□5	□4	□3	□2	□1

בעבור מרבית הנושאים חושב ערך מדד מסכם, על פני מספר היגדים המתייחסים להיבטים שונים של הנושא. ערך המדד המסכם הינו ממוצע של אחוזי המסכימים עם ההיגדים השונים המרכיבים אותו. ערכיו נעים בין 0 ל-100.

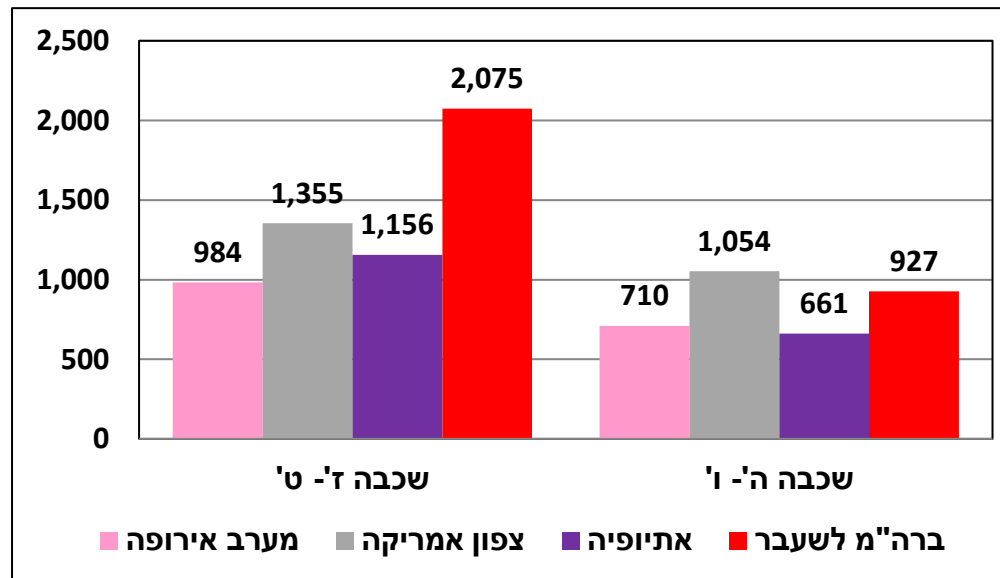
המחקר מתמקד בשתי שכבות כיתה - שכבת ה'ו' ושכבת כיתה ז'-ט'

מקור המידע ביחס לארץ מוצא - שאלת דיווח עצמי

התפלגות התלמידים העולים וקבוצת ההשוואה

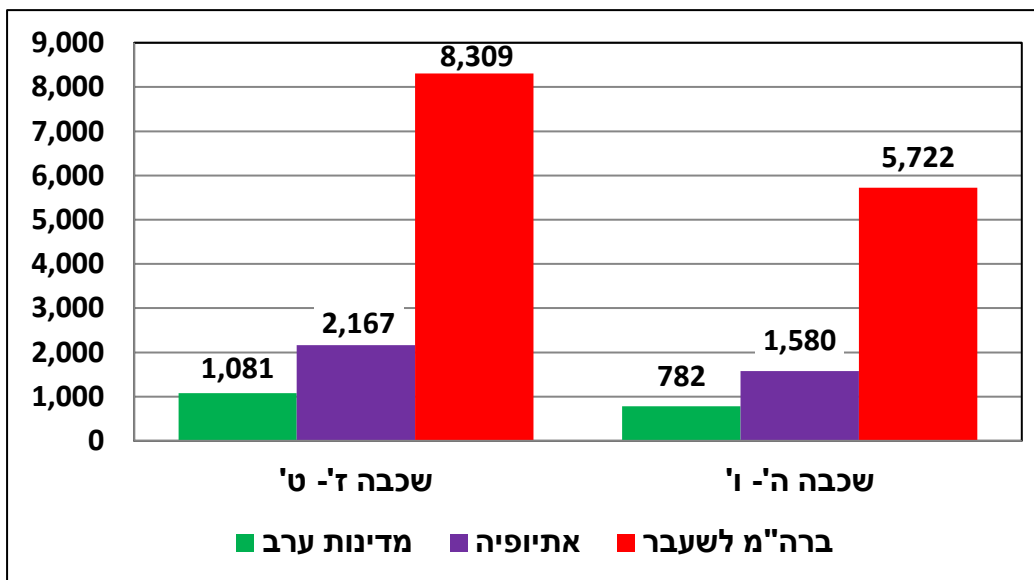
התלמידים העולים חולקו לארבע קבוצות, בהתאם לארץ בה נולדו התלמידים:

ילידי ישראל	עולים	
58,542	3,352	שכבה ה'-ו'
80,707	5,570	שכבה ז'-ט'

התפלגות תלמידים בני עולים וקבוצת ההשוואה

התלמידים בני העולים חולקו לשלוש קבוצות, בהתאם לארץ בה נולדו שני הוריהם:

שכבה ז' - ט'	בני עולים	"דור שני" בישראל
שכבה ה' - ו'	8,084	38,388
שכבה ז' - ט'	11,557	52,736

"דור שני" למחצה

קבוצת השוואה נוספת הייתה תלמידים שאחד מהוריהם נולד בישראל והאחר עולה.

שכחות	
6,084	שכבה ה'- ו'
9,386	שכבה ז'- ט'

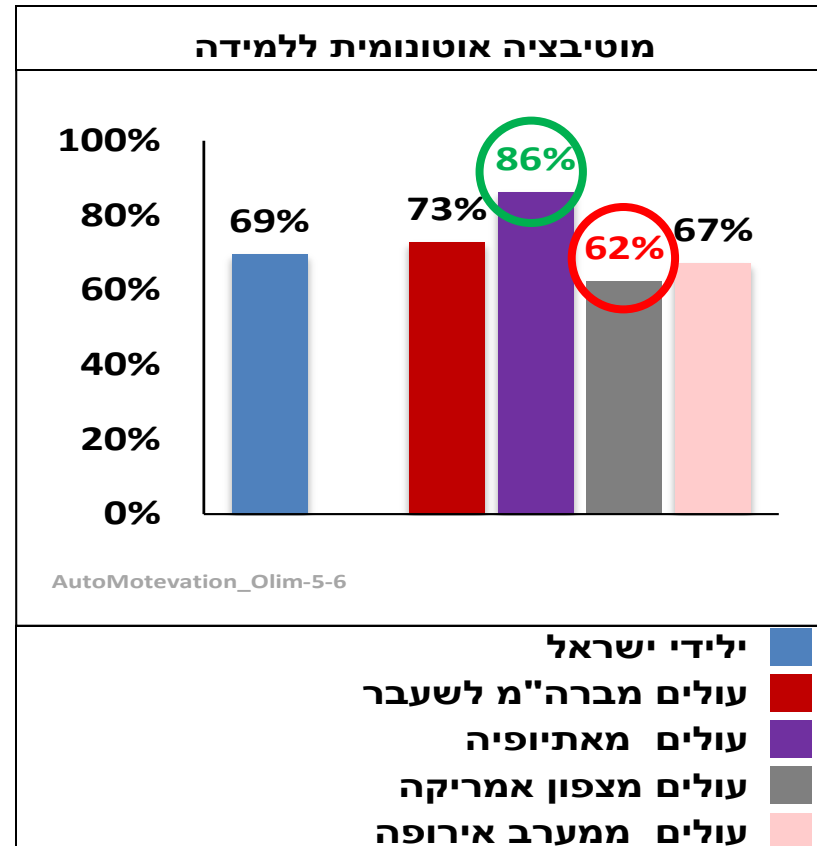

התלמידים בקבוצה זו הציגו תפיסות כמעט זהות לתלמידים "דור שני" בישראל (למעט היגד אחד בשכבת גיל אחת).

ממצא זה מדגים שנוכחות של הורה "צבר" מהווה מעין זרז להשתלבות וקליטה של התלמידים בני העולים.

הגדרת המושג פער משמעותי

עבור מרבית המדדים, הוגדר ערך סף של 5% לציון הבדל משמעותי מקבוצת ההשוואה

מערב אירופה	צפון אמריקה	אתיופיה	ברה"מ לשעבר	
				מוטיבציה אוטונומית ללמידה

עבור מדדים בהם שיעורי ההסכמה של קבוצת ההשוואה היו עד 30%, הוגדר ערך סף של 3%

שאלות המחקר

1. האם יש הבדל בתפיסות האקלים והסביבה הפדגוגית בין תלמידים עולים מארצות מוצא שונות, ובין תלמידים ילידי ישראל?

2. האם יש הבדל בתפיסות האקלים והסביבה הפדגוגית בין תלמידים בני עולים מארצות מוצא שונות, ובין תלמידים "דור שני" בישראל?

כל אחת מהשאלות נבחנה בשתי שכבות הגיל

שאלות המחקר

- מדו"ח האקלים הארצי עולה כי תלמידי שכבת כיתה ז'-ט' מציגים **תפיסות שליליות** יותר במרבית מדדי האקלים והסביבה הפדגוגית בהשוואה לתלמידי שכבת ה'-ו'. הפער זה בתפיסות התלמידים, בין שכבות הכיתה השונות, נקרא **"פער בין-גילי"**.
 - גם בקרב קבוצות התלמידים העולים ובני-העולים נמצא "פער בין-גילי" באותם מדדים המשקף תפיסות שליליות יותר לתלמידים הבוגרים יותר, בשכבת כיתה ז'-ט'.
3. האם יש הבדל בגודל ה-"פער הבין-גילי" בין תלמידים עולים ובני עולים, בהשוואה לתלמידים ילידי ישראל ו"דור שני" בישראל, בהתאמה?

תוצאות

תפיסות התלמידים העולים בהשוואה לתלמידים ילידי ישראל

אופן הצגת הממצאים

תחומי התייחסות	מדדים	ברה"מ לשעבר	אתיופיה	צפון אמריקה	מערב אירופה
אקלים בית ספרי	שביעות רצון מבית הספר				
	יחסים אישיים בין באי בית הספר				
	תחושת מוגנות ובטחון	היעדר תחושת מוגנות של התלמידים! ^א			
		מידת בטחון ומוגנות*			
		מעורבות באירועי אלימות! ^א			
		בחודש האחרון מישו מהתלמידים קילל אותי בכוונה			
		חשיפה ללעג, העלבה, או השפלה במילים! ^א			
		חשיפה ללעג בגין צבע עור, מוצא או דת! ^א			
		שבר או הרס של ציוד בבית הספר! ^א			
		גניבת חפצים אישיים או ציוד! ^א			
		נזקחות של חברות אלימות בבית הספר! ^א			
סביבה פדגוגית	מאמצי בית הספר לעידוד תחושת המוגנות				
	לעג, העלבה, או השפלה מהמורים! ^א				
	אלימות פיזית מכוונת מצד המורים! ^א				
	משמעת והתנהגות	התנהגות נאותה של תלמידים בכיתה			
		כללי התנהגות בבית הספר			
		דווח על שני איחורים או יותר בחודש האחרון! ^א			
	הסביבה הפיסית	דווח על שני ימי היעדרות או יותר בחודש האחרון! ^א			
		הסביבה הפיסית של בית הספר			
	היבטים רגשיים ומוטיבציוניים	תפיסות התלמידים את ציפיות המורים מהם ואת תחושת המסוגלות הלימודית של התלמידים			
		מוטיבציה אוטונומית ללמידה בקרב התלמידים			
		מוטיבציה כפויה ללמידה בקרב התלמידים! ^א			
		היעדר מוטיבציה ללמידה בקרב התלמידים! ^א			
	קבלת משוב מהמורים	קבלת הערכה ומשוב מקדמי למידה מהמורים			
	תקשוב בלמידה	שימוש במחשב במקצועות המיצ"ב			
	מעורבות חברתית	שימוש באינטרנט לצרכי למידה			
	למידה מעבר לשעות הלימודים בבית"ס	מעורבות חברתית של התלמידים			
		הקפדה על בדיקת ש"ב על ידי המורים			
		היקף שיעורים פרטיים במקצועות המיצ"ב! ^א			

שכבת כיתה ה'-ו'

מערב אירופה	צפון אמריקה	אתיופיה	ברה"מ לשעבר	תחומי התייחסות	
				שביעות רצון מבית הספר	אקלים בית ספר
				יחסים אישיים בין באי בית הספר	
				תחושת מוגנות ובטחון	סביבה פדגוגית
				משמעת והתנהגות	סביבה פדגוגית
				הסביבה הפיסית	סביבה פדגוגית
				קבלת משוב מהמורים	סביבה פדגוגית
				תקשוב בלמידה	סביבה פדגוגית
				מעורבות חברתית	סביבה פדגוגית
				למידה מעבר לשעות הלימודים	סביבה פדגוגית
29					

תלמידים עולים מצפון אמריקה וממערב אירופה מציגים תפיסות מאוד דומות לתלמידים ילידי ישראל.

תלמידים עולים מברה"מ לשעבר מציגים פערים בשמונה מדדים, כולם מייצגים תפיסות שליליות יותר ומרביתם בתחום המוגנות והביטחון.

תלמידים עולים מאתיופיה מציגים פערים רבים (17). מרביתם מייצגים תפיסות חיוביות יותר.

שכבת כיתה ז'-ט'

תחומי התייחסות					אקלים בית ספר
מערב אירופה	צפון אמריקה	אתיופיה	ברה"מ לשעבר	שביעות רצון מבית הספר	
				יחסים אישיים בין באי בית הספר	
				תחושת מוגנות ובטחון	
				משמעת והתנהגות	
				הסביבה הפיסית	
				היבטים רגשיים ומוטיבציוניים	
				הבלת משוב מהמורים	
				תקשוב בלמידה	
				מעורבות חברתית	
				למידה מעבר לשעות הלימודים	
30				כרטיס	

תלמידים עולים מצפון אמריקה
מציגים תפיסות מאוד דומות
לתלמידים ילידי ישראל.

תלמידים עולים ממערב
אירופה ותלמידים עולים
מברה"מ לשעבר מציגים
פערים משמעותיים ב-5 ו-8
מדדים, בהתאמה. כולם
מייצגים עמדות **שליליות** יותר,
ומרביתם בתחום המוגנות
והביטחון.

תלמידים עולים מאתיופיה
מציגים פערים משמעותיים
רבים (14), מרביתם מייצגים
תפיסות **שליליות** יותר.

סיכום

התקבל דפוס ממצאים שונה עבור תלמידים עולים מארצות מוצא שונות.

עולים מ:	ה'ו'	ז' - ט'
צפון אמריקה	תפיסות דומות	תפיסות דומות
מערב אירופה	תפיסות דומות	תפיסות שליליות יותר – בעיקר תחום מוגנות ובטחון
אתיופיה	תפיסות מעורבות, מרביתן חיוביות	תפיסות מעורבות, מרביתן שליליות
ברה"מ לשעבר	תפיסות שליליות יותר – בעיקר תחום מוגנות ובטחון	תפיסות שליליות יותר – בעיקר תחום מוגנות ובטחון

תפיסות התלמידים בני העולים בהשוואה לתלמידים "דור שני" בישראל

תלמידים בני עולים

תלמידים "דור שני" בישראל

שכבת כיתה ה'-ו'

תלמידים בני עולים מברה"מ לשעבר ומאתיופיה מציגים הבדלים ב- 8 מדדים מרביתם **חיוביים** יותר בהשוואה לתלמידים "דור שני" בישראל, בעיקר בתחומי **הסביבה הפדגוגית**.

בשני תחומים מציגים כל קבוצות בני העולים עמדות **שליליות** יותר:

- בתחום **המוגנות והביטחון** – תלמידים בני העולים מדווחים בשיעורים גבוהים יותר על **חשיפה ללעג בגין צבע עור, מוצא או דת**.

- בתחום **המשמעת וההתנהגות** – תלמידים בני עולים מברה"מ לשעבר מדווחים יותר על **היעדרויות** ותלמידים בני עולים מאתיופיה וממדינות ערב מדווחים יותר על **איחורים**.

מדינות ערב	אתיופיה	ברה"מ לשעבר	תחומי התייחסות	
			שביעות רצון מבית הספר	אקלים בית ספרי
			יחסים אישיים בין באי בית הספר	
			תחושת מוגנות ובטחון	סביבה פדגוגית
			משמעת והתנהגות	סביבה פדגוגית
			הסביבה הפיסית	סביבה פדגוגית
			היבטים רגשיים ומוטיבציוניים	סביבה פדגוגית
			קבלת משוב מהמורים	סביבה פדגוגית
			תקשוב בלמידה	סביבה פדגוגית
			מעורבות חברתית	סביבה פדגוגית
			למידה מעבר לשעות הלימודים בבית"ס	סביבה פדגוגית
33				

תלמידים בני עולים

תלמידים "דור שני" בישראל

שכבת כיתה ז'-ט'

תלמידים בני עולים מברה"מ לשעבר
וממדינות ערב מציגים תפיסות **שליליות**
יותר, **מרביתם** בתחום **המוגנות והביטחון**
(7 ו-10 מדדים בהתאמה).

תלמידים בני עולים מאתיופיה מציגים
פערים משמעותיים רבים (11), כמחציתם
שליליים והיתר **חיוביים**.

כל קבוצות בני העולים מדווחים בשיעורים
גבוהים יותר על **חשיפה ללעג בגין צבע**
עור, מוצא או דת.

מדינות ערב			אתיופיה	ברה"מ לשעבר	תחומי התייחסות	אקלים בית ספר
					שביעות רצון מבית הספר	
					יחסים אישיים בין באי בית הספר	
					תחושת מוגנות ובטחון	
					משמעת והתנהגות	
					הסביבה הפיסית	
					היבטים רגשיים ומוטיבציוניים	
					קבלת משוב מהמורים	
					תקשוב בלמידה	
					מעורבות חברתית	
					למידה מעבר לשעות הלימודים בכו"ס	
34						

תלמידים בני עולים

תלמידים "דור שני" בישראל

סיכום

בני עולים מ:	ה'ו'	ז' - ט'
ברה"מ לשעבר	תפיסות מעורבות, מרביתן חיוביות	תפיסות שליליות יותר – בעיקר תחום מוגנות ובטחון
אתיופיה	תפיסות מעורבות, מרביתן חיוביות	תפיסות מעורבות, מרביתן שליליות
מדינות ערב	תפיסות דומות	תפיסות שליליות יותר – בעיקר תחום מוגנות ובטחון
כל קבוצות בני העולים מדווחים יותר על לעג בגין צבע עור, מוצא או דת		

"פער בין-גילי" תלמידים עולים ובני עולים

פער בין-גילי

- מדו"ח האקלים הארצי עולה שתלמידי **שכבת ז'-ט'** מציגים תפיסות **שליליות** יותר ביחס לתלמידי **שכבת ה'-ו'** במרבית מדדי האקלים והסביבה הפדגוגית. פער זה בתפיסות נקרא **"פער בין-גילי"**.
- באופן כללי, **"פער בין-גילי"** בדפוס זהה התקבל בכל קבוצות התלמידים העולים ובני העולים.
- 3. האם יש הבדל בגודל ה-**"פער הבין-גילי"** בין תלמידים עולים ובני עולים, בהשוואה לתלמידים ילידי ישראל ו"דור שני" בישראל, בהתאמה?
- הוגדר ערך סף של 5% לציון הבדל משמעותי בין הפערים הבין-גיליים.

פער בין-גילי

התלמידים העולים מאתיופיה מציגים הבדלים משמעותיים ב- 17 מדדים, **מרביתם** מייצגים עמדות **שליליות** יותר.

כמעט ולא נמצאו הבדלים ב- פער הבין-גילי בין תלמידים ילידי ישראל ושאר קבוצות העולים.

מערב אירופה	צפון אמריקה	אתיופיה	ברה"מ לשעבר	תחומי התייחסות	
				שביעות רצון מבית הספר	אקלים בית ספרי
				יחסים אישיים בין באי בית הספר	
				תחושת מוגנות ובטחון	סביבה פדגוגית
				משמעת והתנהגות	סביבה פדגוגית
				הסביבה הפיסית	סביבה פדגוגית
				היבטים רגשיים ומוטיבציוניים	סביבה פדגוגית
				קבלת משוב מהמורים	סביבה פדגוגית
				תקשוב בלמידה	סביבה פדגוגית
				מעורבות חברתית	סביבה פדגוגית
				למידה מעבר לשעות הלימודים	סביבה פדגוגית

תלמידים בני עולים

תלמידים "דור שני" בישראל

פער בין-גילי

מדינות ערב	אתיופיה	ברה"מ לשעבר	תחומי התייחסות	
			שביעות רצון מבית הספר	אקלים בית ספרי
			יחסים אישיים בין באי בית הספר	
			תחושת מוגנות ובטחון	סביבה פדגוגית
			משמעת והתנהגות	סביבה פדגוגית
			הסביבה הפיסית	סביבה פדגוגית
			היבטים רגשיים ומוטיבציוניים	סביבה פדגוגית
			קבלת משוב מהמורים	סביבה פדגוגית
			תקשוב בלמידה	סביבה פדגוגית
			מעורבות חברתית	סביבה פדגוגית
			למידה מעבר לשעות הלימודים כביה"ס	סביבה פדגוגית

כל קבוצות בני העולים מציגות פער בין-גילי גדול יותר בהשוואה לתלמידים "דור שני", כמעט כל הפערים מייצגים תחושות שליליות יותר.

בקרב התלמידים בני העולים מאתיופיה בולטים פערים בתחומים שביעות הרצון הכללית, יחסים אישיים בין באי בית הספר, סביבת בית הספר, תקשוב בלמידה ומעורבות חברתית.

בקרב התלמידים בני העולים ממדינות ערב בולטים הפערים בתחומים המוגנות והביטחון ושביעות הרצון הכללית.

בקרב התלמידים בני העולים מברה"מ לשעבר בולטים הפערים בתחומים סביבת בית הספר ותקשוב בלמידה.

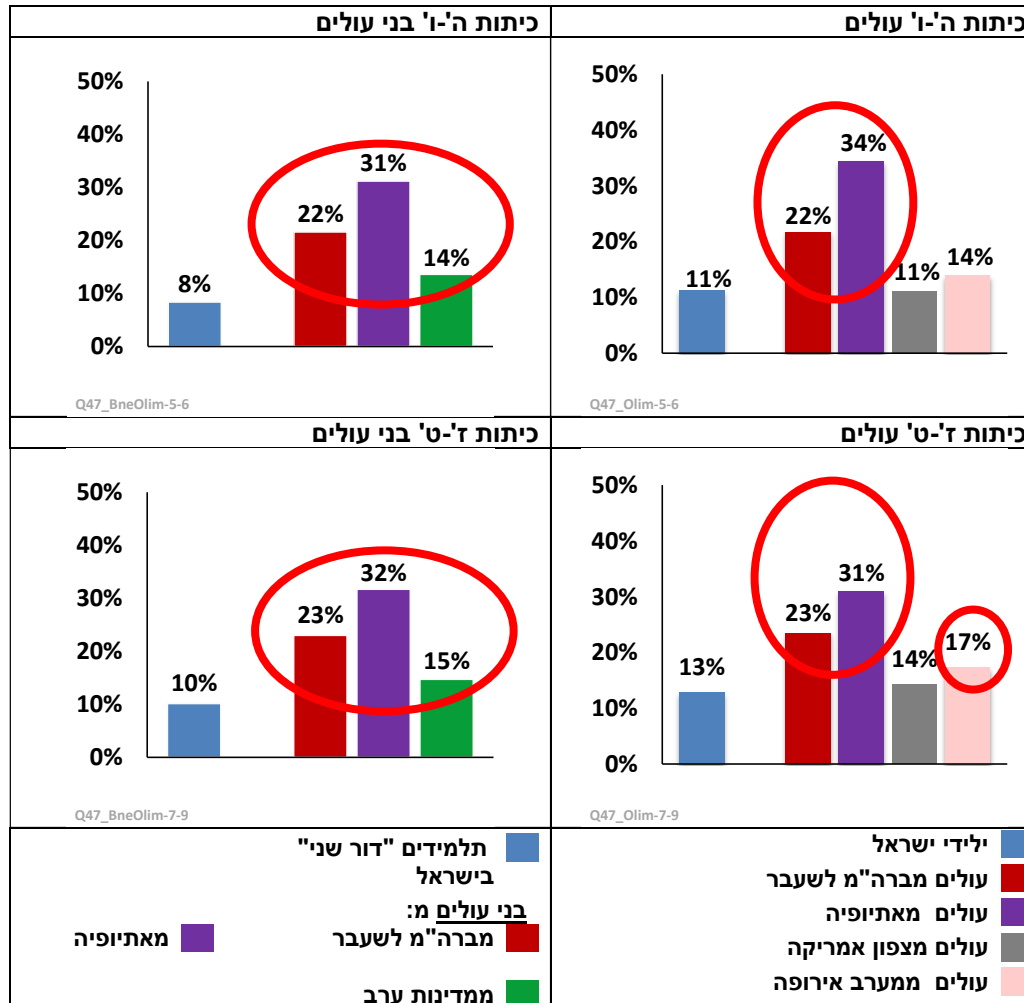
סיכום פער בין-גילי

- **בקרב התלמידים העולים - תלמידים עולים מאתיופיה** מציגים הבדלים משמעותיים בהשוואה לתלמידים ילידי ישראל ביותר ממחצית המדדים. מרבית ההבדלים מייצגים תחושות **שליליות** יותר.
- ייתכן והבדלים אלו מדגימים שבמעבר לשכבת כיתה ז'-ט' תלמידים עולים מאתיופיה חווים קושי עמוק יותר ביחס לשאר קבוצות העולים.
- **בקרב התלמידים בני העולים - כל קבוצות בני העולים מציגים הבדלים** משמעותיים בהשוואה לתלמידים "דור שני" בישראל, בתחומים שונים, מרביתם מייצגים תחושות **שליליות** יותר.

זרקור

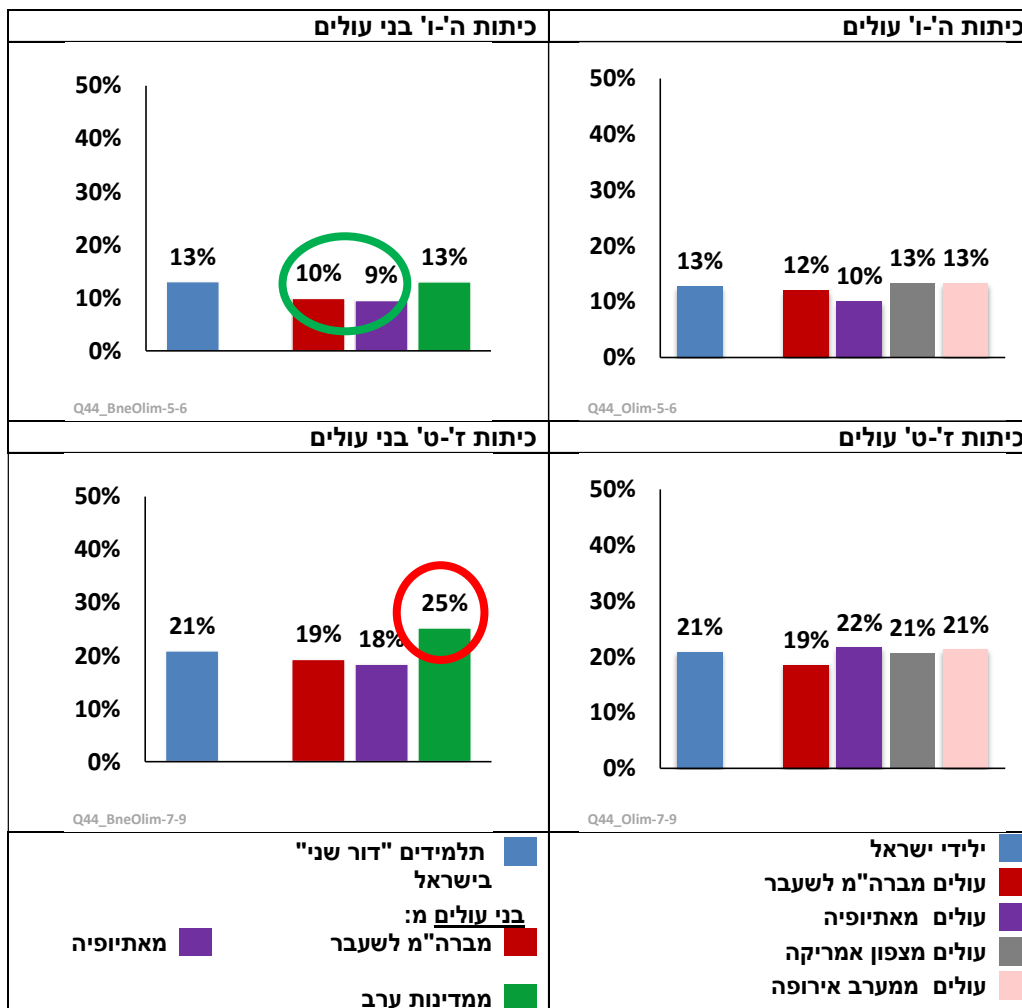
חשיפה ללעג בגין צבע עור, מוצא או דת

בחודש האחרון מישהו מהתלמידים לעג לי בגלל צבע העור, המוצא או הדת שלי

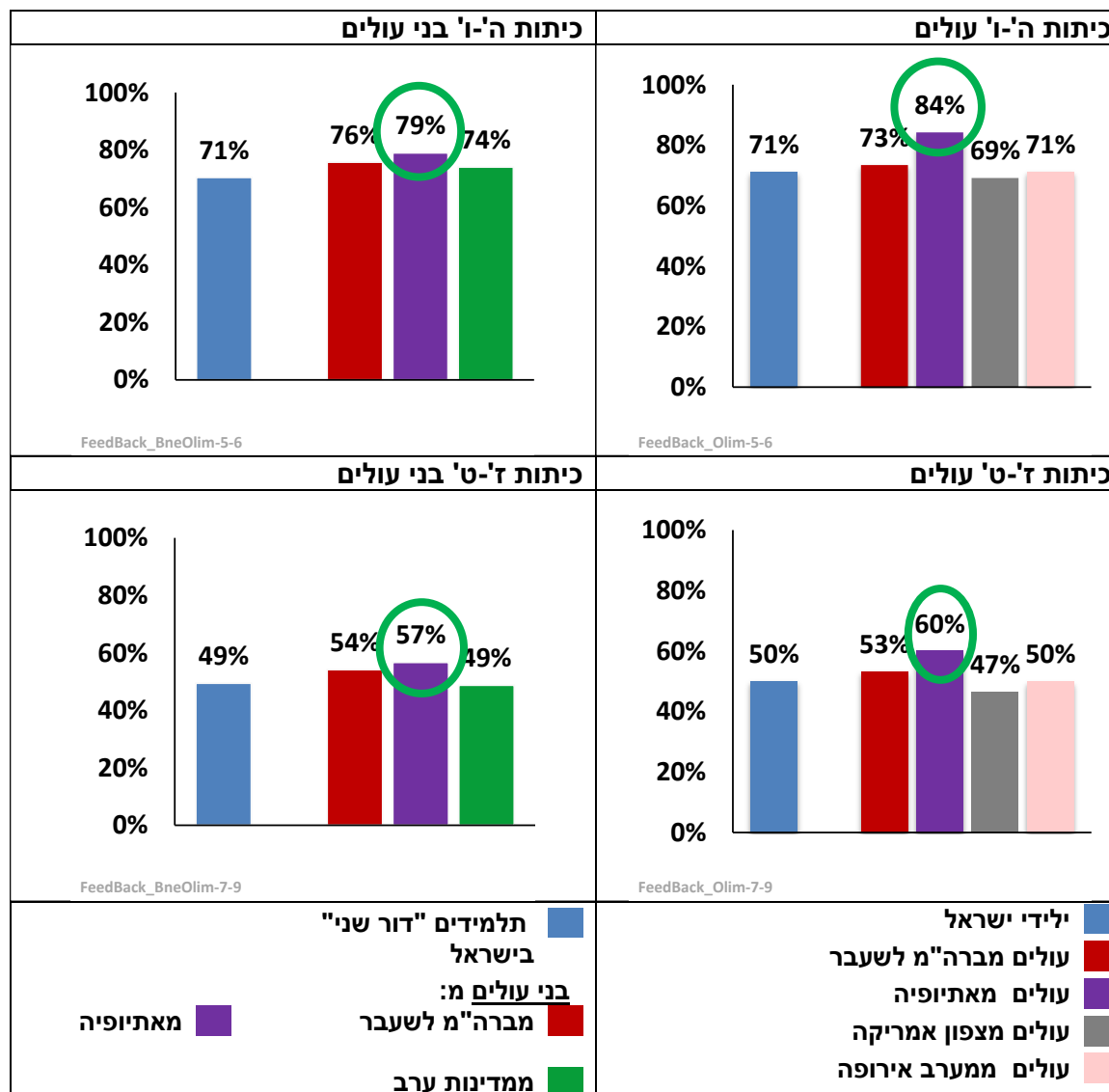

חשיפה ללעג, העלבה או השפלה מהמורים

בחודש האחרון מישהו מהמורים לעג לי או העליב אותי או השפיל אותי במילים בבית הספר

קבלת הערכה ומשוב מקדמי למידה מהמורים

סיכום, וכיוונים למחקרי המשך

סיכום

- תלמידים עולים ותלמידים בני עולים מציגים תפיסות אקלים וסביבה פדגוגית **שונות** מאלו של תלמידים ילידי ישראל ו"דור שני" בישראל, בהתאמה.
- **הבדלים** אלו בין התלמידים העולים ובני העולים, ביחס לקבוצות ההשוואה, מעידים על **השתלבות שונה** של התלמידים במערכת החינוך.
- תלמידים עולים מארצות מוצא שונות **דומים** בתפיסותיהם בתחומים מסוימים **ושונים** באחרים. הדבר נכון גם עבור קבוצות בני העולים. ← יש לכך השלכות על עיצוב תכניות ממוקדות לטיפול בקשיים העומדים בפני התלמידים.
- התחום של **מוגנות ובטחון** הוא התחום המרכזי בו התלמידים העולים והתלמידים בני העולים מציגים קושי ביחס לקבוצות ההשוואה. יש לתת את הדעת מהו הגורם לכך ולבחון דרכי התערבות וטיפול.

סיכום

- מרבית התלמידים העולים ובני העולים (למעט תלמידים עולים מצפון אמריקה) מדווחים על שיעורים גבוהים משמעותית של **לעג בגין צבע עור**, **מוצא או דת**. ממצא זה מעיד במידה רבה על בעיות השתלבות וקושי בקליטה גם בדור השני לעלייה.
- בבחינת הפער הבין-גילי, תלמידים עולים מאתיופיה מציגים פערים **שליליים** משמעותיים רבים. ייתכן שממצא זה מעיד על קושי מיוחד של קבוצת עולים זו במעבר לחטיבת הביניים.

כיוונים למחקרי המשך

- במחקרי המשך יש מקום לבחון את עקביות הממצאים באמצעות איסוף מידע ממקורות נוספים כגון ראיונות וסקרים נוספים, תוך בקרה על משתנים שונים כגון מצב חברתי כלכלי, גיל עלייה, שנות השהייה בישראל, רמת החינוך בארץ המוצא ועוד.
- בנוסף, חשוב לבדוק את הקשר שבין תפיסות האקלים הבית ספרי של התלמידים העולים ובני העולים ובין הישגיהם בלימודים (מיצ"ב, בגרויות, נשירה וכו').
- יש מקום גם לבחון את הממצאים במחקר אורך, שנה אחר שנה בגישה השוואתית.
- גישה משלימה היא לבחון כיצד נתפסים העולים ובני העולים מנקודת מבט של האוכלוסייה הקולטת: תלמידים, מורים ומנהלים (שאלון אקלים חדש מיצ"ב).

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך
<http://rama.education.gov.il>